

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
De minister van Justitie en Veiligheid en
de minister voor Rechtsbescherming
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Geachte mevrouw Yeşilgöz-Zegerius, geachte heer Weerwind,

Op 21 december 2021 schreef ik u over een gebrek aan waarborgen voor slachtoffers in zaken die het OM met een strafbeschikking afhandelt. Zo geldt een aantal rechten die de wetgever in de laatste jaren aan het slachtoffer heeft toegekend – met name het spreekrecht van artikel 51e Wetboek van Strafvordering en het kunnen geven van een mondelinge toelichting op het verzoek tot schadevergoeding – niet bij een afhandeling buiten de rechter om. Ook constateerde ik dat de mogelijkheid voor het slachtoffer om op te komen tegen de keuze van het OM om een zaak met een strafbeschikking af te doen, onvoldoende is. Ik riep u op om te verzekeren dat de rechten van de slachtoffers voldoende zijn geborgd in regelgeving en praktijk en vroeg om een reactie op mijn brief.

In uw reactie van 9 maart concludeert u dat het OM bij de keuze voor een afdoening van een misdrijf rekening houdt met de belangen van slachtoffers. U bent van mening dat er op dit moment onvoldoende aanleiding is om de rechten van slachtoffers in de beleidsregels van de strafbeschikking te wijzigen. U gaat niet in op een aantal constatering die aan de basis liggen van mijn conclusie dat de slachtofferrechten bij een afdoening van een strafzaak met een strafbeschikking, onvoldoende zijn gewaarborgd. De belangrijkste daarvan zet ik hieronder op een rij en vertaal ik naar concretere vragen aan u.

Bovendien geeft een recente wetenschappelijke publicatie over de procedure bij strafbeschikkingen mij aanleiding tot een aanvullende vraag met betrekking tot een beleidswijziging in 2017.¹

Toegang tot de rechter

Mijn brief van 21 december staat in de sleutel van toegang tot het recht voor slachtoffers. Ik constateerde dat soms alleen met behandeling van de zaak op een zitting van de strafrechter voldoende recht kan worden gedaan aan de belangen van het slachtoffer. Een strafbeschikking sluit in de praktijk echter de weg naar de strafrechter voor het slachtoffer af. Ik constateerde immers ook dat de enige wettelijke voorziening tegen de keuze voor een strafbeschikking – een beklagprocedure bij het gerechtshof op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering – een te hoge drempel voor het slachtoffer is. Ik mis in uw brief een reactie hierop.

Pagina 1

Datum
17 mei 2022

Onderwerp
Slachtoffer en strafbeschikking

Nationale ombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

¹ A.J. Hommes en F.G.H. Kristen, 'Spreekrecht in de strafbeschikkingsprocedure', Delikt en Delinkwent 2022/21.

Vragen

Bestaat er voor een slachtoffer een effectieve en laagdrempelige weg om te bewerkstelligen dat de zaak waarin hij slachtoffer is door de strafrechter wordt behandeld?

Pagina 2

Wat is uw reactie op dat wat ik in dit kader heb opgemerkt over de beklagprocedure bij het gerechtshof?

De positie van het slachtoffer bij de afhandeling via een strafbeschikking

Mijn constatering dat het slachtoffer eigenlijk niet kan opkomen tegen de beslissing van het OM om de zaak met een strafbeschikking af te doen, maakt het extra belangrijk dat het OM actief informatie vergaart bij het slachtoffer en deze informatie en de belangen van het slachtoffer meeneemt bij de afwegingen die het OM maakt.

In reactie hierop heeft u aangegeven dat het van groot belang is dat slachtofferrechten worden gerespecteerd, ook als er wordt gekozen voor afdoening van een strafzaak met een strafbeschikking. Volgens u houdt het OM bij de keuze voor een afdoening van een misdrijf rekening met de belangen van slachtoffers en is gebleken dat in het merendeel van de gevallen recht wordt gedaan aan slachtoffers.

Ik begrijp uw reactie aldus, dat u van mening bent dat de rechten van een slachtoffer voldoende zijn geborgd, nu in de beleidsregels van de strafbeschikking is vastgelegd dat het slachtoffer tijdig in de gelegenheid wordt gesteld om zijn schade door te geven aan het OM en daarnaast wordt geïnformeerd over de inhoud van de strafbeschikking en of aan de voorwaarden van de strafbeschikking door de bestrafte is voldaan.

Daarmee gaat u echter voorbij aan de volgende punten uit mijn brief:

- In de huidige praktijk wordt niet altijd actief alle informatie bij het slachtoffer ingewonnen die relevant is voor de afwegingen die het OM moet maken. Zo wordt bijvoorbeeld niet altijd nagegaan of en op welke wijze het slachtoffer van zijn spreekrecht gebruik wil maken.
- Doordat het slachtoffer niet bij de OM-hoorzitting van de verdachte aanwezig mag zijn, kan hij geen gebruik maken van zijn spreekrecht of een mondelinge toelichting geven op het verzoek om schadevergoeding. Het slachtoffer wordt in die procedure – in de letterlijke betekenis – niet gezien en gehoord. Dit terwijl het hebben van een 'stem' in het proces voor het slachtoffer in belangrijke mate kan bijdragen aan het ervaren van procedurele rechtvaardigheid.
- Bij de vaststelling van de inhoud van de strafbeschikking kan het slachtoffer niet zien of horen hoe zijn belangen zijn meegewogen en hoe het OM tot bepaalde keuzes is gekomen. Ook hiervoor geldt dat het kunnen bijwonen en volgen van het proces door het slachtoffer kan bijdragen aan het ervaren van procedurele rechtvaardigheid.
- In de huidige praktijk wordt het slachtoffer alleen van de eindbeslissing op de hoogte gebracht. Deze informatieplicht is echter niet hetzelfde als uitleg geven aan een slachtoffer over de gemaakte keuzes. Zeker in zaken waarin een gedragsaanwijzing of schadevergoedingsmaatregel anders uitpakt dan waarom het

slachtoffer had gevraagd, mag van het OM worden verwacht dat daarover tekst en uitleg wordt gegeven.

Pagina 3

Vraag

Graag ontvang ik alsnog uw inhoudelijke reactie op bovenstaande vier aandachtspunten en uw toelichting waarom u ondanks deze punten concludeert dat de rechten van het slachtoffer momenteel voldoende zijn geborgd in regelgeving en praktijk.

Toegevoegd punt van aandacht:

Tot 1 mei 2017 stelde het OM het slachtoffer in de gelegenheid aanwezig te zijn bij wat toen een OM-zitting heette, aldus de toenmalige Aanwijzing slachtofferrechten. Sinds 1 december 2021 staat echter in die aanwijzing dat het slachtoffer niet aanwezig kan zijn.²

Vraag

Waarom is het beleid dat tot 2017 gold ten nadele van het slachtoffer gewijzigd?³

Spreekrecht slachtoffer

In mijn brief heb ik aandacht gevraagd voor het feit dat het slachtoffer het spreekrecht dat de wet hem voor een reeks delicten toekent, niet kan effectueren wanneer het OM kiest voor vervolging met een strafbeschikking.

In uw reactie hierop heeft u erop gewezen dat in de Aanwijzing OM-strafbeschikking is vastgelegd dat *ernstige* spreekrechtwaardige feiten, waarbij het slachtoffer te kennen heeft gegeven van het spreekrecht gebruik te willen maken, gelden als contra-indicatie voor afdoening met een strafbeschikking. Op overige – door het OM als minder ernstig aangemerkte – spreekrechtwaardige feiten gaat u echter niet in.

Vragen

Kunt u aangeven waarom de contra-indicatie alleen geldt voor *ernstige* spreekrechtwaardige feiten en niet voor *alle* spreekrechtwaardige feiten?

Graag verneem ik van u in hoeverre u meent dat er voldoende recht wordt gedaan aan een slachtoffer dat zijn spreekrecht van een spreekrechtwaardig delict wil uitoefenen, maar het OM de zaak niettemin afhandelt met een strafbeschikking omdat het volgens het OM geen *ernstig* spreekrechtwaardig delict betreft.

Graag verneem ik van u of en in hoeverre aanpassing van de wet of lagere regelgeving nodig is om te waarborgen dat een zaak waarin een slachtoffer spreekrecht heeft en dit ook wil uitoefenen, niet met een strafbeschikking wordt afgedaan maar op een zitting waar hij dat spreekrecht kan uitoefenen?

Reactie

Graag ontvang ik voor 1 juli 2022 een schriftelijke reactie van u.

² In de tussenliggende jaren vermeldde de aanwijzing impliciet dat het slachtoffer niet aanwezig kan zijn, aldus Hommes en Kristen (DD 2022/21, par 2.2).

³ Hommes en Kristen hebben gewezen op deze beleidswijziging en in openbare bronnen vergeefs gezocht naar de reden daarvoor (DD 2022/21, par 2.2).

Verspreiding brief

Een kopie van deze brief zend ik aan de Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer. Deze brief wordt gepubliceerd op de website van de Nationale ombudsman.

Pagina 4

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen